

גמ' סנהדרין (יט.) - סייג דאורייתא וגדר מלכות בית דוד

רב דניאל שטיין

א. חידושי הר"ן סנהדרין (יט.) - אומר הרמב"ן וכו' מאי דאמרינן הכא שלא יצא מן המקדש על מתו אסמכתא בעלמא היא והכי מוכח מפלוגת' דר"מ ור' יהודה דבסברא בעלמא פליגי דר"מ סבר כיון דאית ליה היכרא לא אתי למיגע. ור"י סבר אגב מרריה דלמא מיקרי ונגע. וכן נראה דעת רש"י ז"ל שכתב מקדושתו לא יצא שיעשה חזוק לדבריו שלא יגרום לצאת מקדושתו וליטמא וההיא לישנא ודאי משמע דמדרבנן היא דמדקאמר שיעשה חזוק לדבריו וכו' אף על פי שמלשון הרמב"ם ז"ל בספר המצות (ל"ת קס"ה) משמע דהוי איסורא דאורייתא.

ב. ר"ן פסחים (א. בדפי הרי"ף) ד"ה ומה - ומה שהצריכו חכמים בדיקה בחמץ יותר מבשאר איסורין וכו' כבר כתבתי שעשו כן כדי לקיים מצות תשבתו וכו' ואם אתה אומר שחששו שלא יבוא לאכלו וכו' היינו טעמא דחשו ביה טפי מבשאר איסורין משום דחמץ לא בדילי אינשי מיניה כולי שתא וכו' ואפשר עוד שמפני טעם זה החמירה תורה בו לעבור עליו בכל יראה ובכל ימצא.

ג. מדרש רבה (בראשית פ"י אות ט') - אמר רשב"י בשר ודם שאינו יודע לא עתיו ולא רגעיו ולא שעותיו הוא מוסיף מחול על הקודש אבל הקב"ה שהוא יודע רגעיו ושעותיו נכנס בו כחוט השערה.

ד. תוס' הרא"ש סנהדרין (יט.) - ומלכי ישראל מאי טעמא משום מעשה שהיה. הקשה רבינו מאיר מאי קא מפליג רב יוסף בין מלכי בית דוד למלכי ישראל מדכתיב דינו לבקר משפט והא בההיא שעתא שנאמר הפסוק היו מלכי ישראל דנין כמו כן דאכתי לא נעשה אותו מעשה דינאי המלך, ומינאי המלך ואילך ליכא למימר דקאמר מלכי בית דוד דנין דא דהיכי מייתי סיעתא מקרא דבית דוד דינו לבקר משפט דהא ההוא קרא הוה קודם מעשה דינאי, מיהו הא לא קשיא דילמא מסתמא כיון דהקב"ה צוה להם בהדיא לדון לא היו חכמים גוזרין עליהן שלא לדון, וכי האי גוונא בפ' אי זהו נשך דאמרי' התם דמדרבנן גזרו שלא להלוות לנכרי ברבית יותר מכדי חייו ופריך והכתיב לנכרי תשיך, ומאי פריך והא לא אסרינן אלא מדרבנן, אלא צ"ל כיון דכתיב לנכרי תשיך לא היה להם לחכמים לגזור, הכי נמי נימא הכא.

ה. גמ' פסחים (כא-כג.) - דאמר רבי אבהו כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבילה, דתניא לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי וכו', והרי שרצים, דרחמנא אמר שקץ הוא לא יאכל, ותנן צידי חיה ועופות ודגים, שנזדמנו להם מינין טמאין מותרין למוכרן לנכרים, שאני התם, דאמר קרא שקץ הוא לכם, שלכם יהא, אי הכי, אפילו לכתחלה נמי, שאני הכא, דאמר קרא יהיו בהוייתן יהו.

ו. שו"ע (יו"ד סי' קי"ז סע' א') - כל דבר שאסור מן התורה, אף על פי שיותר בהנאה, אם הוא דבר המיוחד למאכל אסור לעשות בו סחורה וכו' חוץ מן החלב, שהרי נאמר בו יעשה לכל מלאכה (ויקרא ז, כד) וכו'. [ט"ז ס"ק א' - ונראה לתרץ דאין כח ביד חכמים לאסור דבר שפירשה התורה בפירוש להיתר דאין כח ביד חכמים להחמיר אלא במקום שאין בו לא איסור ולא היתר מפורש מן התורה משא"כ במקום שיש היתר מפורש מן התורה].

ז. מכילתא דרשב"י (שמות י"ב, ט"ז) - כל מלאכה לא יעשה בהם, לא תעשה אתה ולא יעשה חברך ולא יעשה גוי מלאכתך אתה אומר כן או אינו אלא לא תעשה אתה ולא יעשה חברך ויעשה גוי מלאכתך ת"ל ששת ימים תעשה מלאכה וגו' (שמות לה ב), הא למדת וכל מלאכה לא יעשה בהם לא תעשה אתה ולא יעשה חברך ולא יעשה גוי מלאכתך.

ח. רמב"ם (פ"ב סנהדרין ה"ה) - מלכי בית דוד אף על פי שאין מושיבין אותם בסנהדרין יושבין ודנים הם את העם, ודנים אותם אם יש עליהן דין, אבל מלכי ישראל אין דנין ואין דנין אותם לפי שאין נכנעים לדברי תורה שמא תבא מהן תקלה.

ט. רמב"ן בראשית (מ"ט, י') - "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד כי יבא שילה ולא יקתה עמים וגו'" - אין ענינו שלא יסור לעולם וכו', שימים רבים אין מלך בישראל. והנביא לא יבטיח את ישראל שלא ילכו בשבי בשום ענין בעבור שימלוך עליהם יהודה, אבל ענינו שלא יסור שבט מיהודה אל אחד מאחיו וכו', ולפי דעתי היו המלכים המולכים על ישראל משאר השבטים אחרי דוד עוברים על דעת אביהם ומעבירים נחלה וכו', וזה היה עונש החשמונאים שמלכו בבית שני, כי היו חסידי עליון, ואלמלא הם נשתכחו התורה והמצות מישראל, ואף על פי כן נענשו עונש גדול, כי ארבעת בני חשמונאי הזקן החסידים המולכים זה אחר זה עם כל גבורתם והצלחתם נפלו ביד אויביהם בחרב.

י. רמב"ם (פ"א מלכים ה"ז-י') - כיון שנמשח דוד זכה בכתב מלכות, והרי המלכות לו ולבניו הזכרים הכשרים עד עולם שנאמר כסאך יהיה נכון עד עולם, ולא זכה אלא לכשרים שנאמר אם ישמרו בניך בריתי, אע"פ שלא זכה אלא לכשרים לא תכרת המלכות מזרע דוד לעולם, הבטיחו הקב"ה בכך וכו'. נביא שהעמיד מלך משאר שבטי ישראל והיה אותו המלך הולך בדרכי התורה והמצוה ונלחם מלחמות ה', הרי זה מלך וכל מצות המלכות נוהגות בו אע"פ שעיקר המלכות לדוד וכו'. מלכי בית דוד הם העומדים לעולם וכו', אבל אם יעמוד מלך משאר ישראל תפסוק המלכות מביתו שהרי לירבעם נאמר אך לא כל הימים. אין מושחין מלכי ישראל בשמן המשחה אלא בשמן אפרסמון ואין ממנין אותן בירושים לעולם אלא מלך ירושלים זרע דוד ואין מושחין בה אלא זרע דוד.

יא. רמב"ם ספהמ"צ (ל"ת שס"ב) - אין מלך למי שיאמין תורת משה רבינו ע"ה אדון כל הנביאים אלא מזרע דוד ומזרע שלמה לבד. וכל מי שהוא מזולת זה הזרע הנכבד לעניין מלכות נכרי קרינן ביה כמו שכל מי שהוא מזולת זרע אהרן לענין עבודה זר קרינן ביה.

יב. רמב"ם (פ"ב מלכים ה"ד) - ואם נכנס לעזרה והיה מזרע דוד ישב, שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, שנאמר ויבא המלך דוד וישב לפני ה'.

יג. תוספתא תרומות (פרק ז') - ר"ש אמר כך אמרה להם כל המורד במלכות בית דוד חייב מיתה.